N. 3774.

CURRENDA XIX.

A. D. 1862.

L. 3740.

Telegram c. k. Ministerstwa Państwa o uroczystém Rady Państwa zamknięciu i t. d.

Właśnie odebraliśmy z Krakowa Odpis telegramu, wyprawionego 18. grud. r. b. o 3 god. min. 20. z południa przez Excellencyją P. Ministra Państwa do JW. P. Naczelnika W. c. k. Komisyi Namiestniczéj w Krakowie, który Nam radośną zwiastował nowinę o uroczystém Rady Państwa przez Najjaśniejszego Pana zamknięciu i o błogich narad Jéj skutkach, które koniec Mowy tronowéj wylicza, po czem znowu nastąpią sejmy krajowe. Osnowa jego tak brzmi:

»P. Z. 1320. Heute um 11 Uhr Vormitags hat der Kaiser die Session des Reichsrathes unter dem Geläute der Glocken und dem Donner der Geschütze feierlich geschlossen. Der Inhalt der Schlußrede ist: Ich spruche es mit Befriedigung aus, daß die Erwartung, welcher Ich bei Eröffnung des Reichsrathes Ausdruck gegeben habe, nicht getäuscht worden ist. Ungetrübt ist der Friede erhalten geblieben und seine Fortdauer darf gehofft werden. Mächtig gehoben hat sich das Vertrauen auf Österreichs Kraft, sein entschlossenes Fortschreiten auf neuen Bahnen friedlicher Entwicklung hat ihm die Achtung der Nationen gesichert, die Sympathien befreundeter Staaten neu belebt. Groß und schwierig war die Aufgabe des Reichsrathes, er ist mit Ernst und Verständniß an ihre Lösung gegangen. Eine Reihe wichtiger Gesetze ist verfassungsmässig zu Stande gekommen. Immunitätsgesetz, Gesetz zum Schutze der persönlichen Freiheit und des Hausrechtes, Preßgesetz, Ergänzung des Strafgesetzes, Zuweisung der Uibertrettungen an die Gerichte, Ausgleichsverfahren, Einführung des deutschen Handelsgesetzbuches, Gesetz über die theilweise Aufhebung des Lehenbandes, Grundzüge der Gemeindeordnung, zu deren Feststellung die einberufenen Landtage mitwirken werden.

Besondere Sorgfalt hat die Regelung des Staatshaushaltes in Anspruch genommen. Bei Bedeckung der Ausgaben galt der Grundsatz, daß Österreich das Fehlende zum großen Theile durch eigene Kraft beizuschaffen habe; daher die Nothwendigkeit die allgemeinen Lasten zu vermehren.

Ich bedauere es, bin aber von der tröstenden Uiberzeugung erfüllt, daß sie bald durch gleichmässigere Vertheilung gelindert mit bewährtem Patriotismus werden getragen werden. Das Gesetz über Kontrolle der Staatsschuld sichert den Vertretern des Reiches

den entsprechenden Einfluß auf die Uiberwachung derselben. Durch das Bankgesetz ist die Grundlage für ein das Verhältniß der Bank zum Staate regelndes Uibereinkommen gewonnen.

Erfreuliche Wahrnehmungen begleiten Sie meine Herrn in Ihre Heimath. Dort werden Sie Vermittler der Principien sein, in denen die von mir gegebenen Verfassungsgesetze wurzeln, an denen Ich wie bisher festhalten werde. Es ist mein fester Entschluß, des Reiches Einheit zu wahren und das begonnene Werk der Verfassung zur Vollendung zu bringen. Ich entlasse Sie mit meiner kaiserlichen Huld und werde mich freuen, Sie im nächsten Jahre zur Fortsetzung Ihrer patriotischen Thätigkeit im Reichsrathe wieder um Mich versammelt zu sehen.

Der Himmel, der jüngst Mir und Meinem Hause ein beglückendes Zeichen seiner Gnade gegeben, das meine Völker mit rührender Freude begrüßten, er möge segnend walten, daß Österreich blühe und gedeihe, durch Eintracht stark und reich an allen Ehren.

Die Rede wurde vielfach von den lebhaftesten Hochrufen unterbrochen, die sich am Schluße in gesteigertem Maße wiederholten.

Seine Majestät und Ihre Majestät die Kaiserin, welche der Feierlichkeit beiwohnte, entfernten Sich unter stürmischen Jubelrufen der Versammlung.«

Po przeczytaniu tych wyrazów poczuwamy się do dziękczynnych modłów za różne zbawienne dla Dobra krajów uchwały, jako i do prośb gorących o dalsze życia konstytucyjnego powodzenie, które się w sejmach krajowych bardziéj ma rozwijać.

Tarnów 19. Grud. 1862.

N. praes. 254.

Devotio ante — Comitialis et Collecta sub ipsis Comitiis provincialibus injungitur.

Provocando ad Litteras nostras Pastorales de 11. Martii 1861 N. 55. praes. Venerabili Clero hisce notificamus, comitia Imperii post tot exantlatos labores die 18 Decembris 1862 Viennae per Ipsam c. r. Apostolicam Majestatem Imperatorem Nostrum Franciscum Josephum I esse finita. Attamen Comitia regni Galiciae jam sunt convocata atque die 12. Januarii 1863 in cathedra Metropolitana Leopoliensi ritus lat. solemnis peragetur devotio, qua finita prima Sessio comitiorum locum habebit. Conformiter itaque citatis jam Litteris Nostris Pastoralibus Venerabilis Clerus hisce provocatur, quatenus pro felici successu et eventu comitiorum die 11. Januarii ante Missam Majorem „Veni Creator“ intonet coram Sanctissimo in Monstratorio exposito; in ipso autem Missae sacrificio aliis de lege praescriptis nectat illam collectam „de Spiritu Sancto“ quae ut quotidie (nisi rubricae prohiberent) usque ad finem comitiorum sumatur, hisce demandamus.

A Præsidio Eppali Tarnoviæ die 20. Decem. 1862.

Nr. 3755.

Horti, Nemora et sylvae Plebanales conscientiose administranda.

Omni ferme anno revocamus in memoriam Venerabili Clero obligationem bona ecclesiae, hortos, nemora et sylvas cum melioratione administrandi, non vero desolandi. Inculcabamus sæpe, ut Curati *usufructuarii* beneficii, praeprimis nunc, ubi pomorum lignorumq. pretium indies magis augetur, inseminent, plantentque arbores in hortis, circa aedificia, templa, capellas, *) coemeteria, variisq. in locis, e quibus nullus redundat fructus, in acclivis, ad vias, ripas; procedantque in hortis, nemoribus sylvisque jam existentibus, per p. m. Antecessores cultis, conscientiose, ut potius augeantur, non vero minuantur; inprimis in sylvis majoris extensionis, modum caedendi servent juxta Praescripta, ita ut si divisa fuerit sylva in excissiones 60 (na 60 wyrębów) non audeant *plures* quam unam sectionem pro quolibet anno excidere, quam statim *inseminare* obligantur. Quodsi talis dispartitio sylvæ non existeret, ea instituenda et stricte observanda incumbit. Notum est perbene, sylvam indigere 60, 80. annis ad plenitudinem suam, et idcirco sylvæ juxta talem proportionem dividuntur. Summa esset contra officium *meliorationis* praevaricatio, si quis Confratrum in suum emolumentum spreta sylvae in annos dispartitione, exscinderet eam; nihilque in posterum nec pro se nec pro successoribusq relinqueret praeter frutices. Ejusmodi *desolatio* beneficii non solum parochianos exacerbaret, sed Curatum quoque coram eisdem prostitueret... imo clamaret quotidie, ut *restitutio* fiat, desolatio *indemnis* reddatur... per subjectum praeterea censuris ecclesiasticis ob *alienationem*. Decanum quoque respectivum, qui vigore legum ad invigilantiam hisce in negotiis et delationem vastatorum sub responsabilite tenetur, ad reparandum damnum adigeret Ecclesia Civitasque.

Quodsi superveniret necessitas, plures sectiones pro uno anno adhibere, pro hoc casu ad Nos fiat supplicatio fine consequendi facultatem.

His inculcatis spem fovemus, fore ut nulla amplius ingrata ad Nos pertingat de ejusmodi desolatione delatio, ne opus sit cum omni severitate in talem Despoliatorem animadvertere et Decanum resp. ad responsabilitatem trahere, qui utique sub Visitatione Decan. aut occasione alia oculum quoque suum figere obligatur in sylvas, nemora, hortos &c.

Si Decanus gaudet sylva &c. *Vice-Decanus* in conscientia hisce obstringitur, ad capiendam de statu illorum convictionem, ac subministrandam relationem de sinistra ejus administratione. Tarnoviæ 20. Dec. 1862.

Nr. 3757.

Portatilia, ubi sunt necessaria, mox indicanda.

Quamvis mense Septbris a. c. *altaria portatilia* consecrata fuissent; tamen aliqui ex Ven. Clero rursus tum parata jam pro consecratione miserunt portatilia, tum nova expe-

*) Plantatio arborum circa aedificia plebanalia, templa &c. etiam securitatem praestare valebit sub incendio in vicinia.

tierunt; et forsan in aliquibus ecclesiis vel capellis adhuc essent necessaria. Eapropter provocamus Eos, qui *portatilibus* indigent, ut vel parata jam ad Cancellariam Consistorialem immittant, vel vero quantocyus ad Consistorium relationem exhibeant, quot nova essent necessaria, quia solum tot nova consecranda erunt portalia, quot fuerant expetita.

Tarnoviæ 20. Decbr 1862.

L. 3632.

Prenumerata na zbiór średniowiecznych dzieł sztuki.

P. Ferdynand Majer Wiedeński księgarz wydaje rycinami obrazy różnych przedmiotów starożytności kościelnych, jako to ołtarzy, kazalnic, monstrancyi i t. d. pod tytułem: „Sammlung mittelalterlichen Kunstwerke aus Oesterreich." Miłośnikom starożytnéj sztuki zalecamy prenumeratę na to dzieło, które wydawać się będzie w tomach dotąd nieoznaczonych, każdy z 12. zeszytów składający się. Każdy zeszyt kosztuje 2 złr. 50 cent. a. w. Kto ma ochotę zgłosić się z prenumeratą, Konsystorz ją przyjmie.

Wysokie c. k. Ministeryum Państwa pod d. 25. Paź. r. b. wydało o tém dziele następujące zalecenie: „Die Bildhauer Carl und Franz Jobst, und Josef Leimer in Wien, haben die Herausgabe eines Werkes begonnen, welches sich die Veröffentlichung der bedeutendsten Kunstwerke Österreichs, und zwar größtentheils kirchlicher Gegenstände, als Altäre, Kanzeln, Sakramentshäuschen, Monstranzen, Rauchgefäße, vorzüglich aber Holzschnitzwerke, zur Aufgabe stellt, wodurch sie einerseits die Kenntniß dieser Kunstwerke in weitere Kreise zu tragen, anderseits aber dem Kunsthandwerke, welches in allen Fällen der Wiederaufnahme mittelalterlicher Formen sich zuwendet, eine Reihe von Mustern, und zwar in einem Maßstabe, der auch die kleinsten Details erkennen läßt, an die Hand zu geben beabsichtigen.

Eine eingehende von Sachverständigen vorgenommene Prüfung der bis nun erschienenen fünf Hefte dieses Werkes, deren jedes vier Blätter Abbildungen enthält, hat den unbedingten Werth desselben für öffentliche Bibliotheken, und für höhere Kunst- und technische Anstalten, an welchen die architektonische Bildung der Zöglinge angestrebt wird, herausgestellt." Tarnów dnia 11. Grudnia 1862.

N. 3756.

136 exemplaria operis: Wiadomości niektóre do dziejów kościoła katolickiego w polsko-rosyjskich prowincyjach.... adhuc venalis prostant.

In sequelam Provocationis Nostrae de 10. Oct. 1861 in Cur XVIII. 1861 impressæ, Ven Clerus 70. circiter exemplaria operis præcitati, per A. R. D. Marcellum Steczkowski Parochum Szarzyn. Dioec. Premyśl elucubrati hucusque coemerat. Quoniam lucrum ex hocce opere cedat extenuato aerario Pontificio, iterum atque iterum Ven. Clerus inviatur, quatenus properet coemere adhuc reliqua exemplaria 136, quae hucusque in Cancellaria Nostra erga 1 fl. 30 xr. V. A. anhelant Emptores. Tarnoviae 20. Dec. 1862.

N. 3758. Continuatio mutationum inter Ven. Clerum.
ab Octobri 1862.

6. Octob. 1862. N. 2914. R. Ignatius Oskard coop. Niepołom. ad Przeworski.
9. dtto N. 2947. R. Joannes Wańczyk Bochniae commoratur.
10. dtto N. 2954. R. Michaël Paleczny qua coop. applicatur ad Rabka.
dtto R. Jos. Łazarski coop. in Rabka qua talis ad Barcice.
17. dtto N. 197/præs. R. Michaël Przewoźniczek coop. in Maków ad Przeworsk.
27. Nov. 1862. N. 3532. R. Joann. Malinowski coop. Myślenicen ad Maków.
dtto R. Joannes Szczurowski coop. in Kenty ad Myślenice.
dtto R. Jos. Mika coop. Wietrzychov ad Kenty.
5. Dec. 1862. N. 3619. R. Joan. Piechowicz vicarius cathedr. Tarnov. Cracoviam qua Secretarius Illmi ac Rssmi D. Eppi Amanthuntini et Vicarii Apostolici.
dtto R. Jos. Czernecki coop. Dąbrov. qua vicarius cath. et par. Tarnov.
dtto R. Jacobus Przybis coop. Bochniaensis qua talis ad Dąbrowa.
15. dtto N. 3679. R. Joann. Babicz coop. in Siedliska factus Administrator in Pstrągowa in locum defuncti parochi A. R. Josephi Modła.
13. dtto N. 3686. R. Julianus Staroniewicz factus capellanus apud Sorores Misericordiae in Moszczany Circ. Przemyśl.

L. 3666.

Wykład obrzędów Mszy św. szczególniéj dla kapłanów.

Ciąg dalszy do kur. XVIII. r. b.

A. Prorocka działalność; droga oczyszczenia.

Introit.

Według rozporządzenia Papiéża Celestyna I. († 432) składał się *Introit* z jednego lub kilku Psalmów; potém z używanych Psalmów wybrał kościół za najstósowniejszy Ps. 42. *Judica me Deus; osądź mię Boże*! Wstęp kapłana przypominać ma przyjście Chrystusa i zjednoczenie się z Nim ludu.

Po przeżegnaniu się, które tu następujące ma znaczenie: *W imię Ojca*, którego powagą, wyborem i powołaniem ustanowiony jestem kapłanem, któremu składam ofiarę w imię *Syna*, na którego miejscu, jako spólnik Jego Kapłaństwa, Jego Samego składam w ofierze *i Ducha ś.* przez którego łaskę jestem kapłanem i przenajśw. ofiarę składam... przystępuję do ołtarza Bożego.

Według zwyczaju katolickiego robi się krzyż prawą ręką całą, otwartą od czoła do piersi i według wschodniego Rytuału z prawego ramienia na lewe, a z lewego na prawe według rzymskiego zwyczaju, pod względem wymawianych przy tém słów wyobraża również ten sposób zawsze zrodzenie Syna od Ojca, a pochodzenie Ducha św. od Ojca i Syna razem jako też niepodzielną jedność Boskich Osób. *)

*) Mystyczny wykład — Więcéj o znaku krzyża przy Ministranturze obacz w Kur. XI. 1851.

Ponieważ te części, których się przy przeżegnaniu dotykamy, uważać należy jako organa światła, życia i siły, więc też znaczenie się krzyżem jest godłem i wyznaniem, że skuteczność dokonanego na krzyżu zbawienia na całego człowieka się rozciąga.

Po znaku krzyża następuje bezpośrednio Antyfona, „Introibo“ której treść jest zawsze główną myślą następującego Psalmu w stósunku liturgicznym; na początku ale mszy nie mogła być inna Antyfona wyrazistszą nad: „Wnijdę do Ołtarza Bożego, do Boga, który rozwesela młodość moję“ t. j. który duchownie odradza, z grzéchów oczyszcza, wesołą, młodocianą niewinność przywraca, duchownie odmładza. Tak zaczyna się zaraz między kapłanem a zebranym ludem, którego przedstawia ministrant, tkliwa rozmowa. Gdyby lękając się, aby trwoga nie zatrzymała kapłana od sprawowania św. ofiary, ministrant zdaje się zachęcać go w imieniu całego ludu, który zgromadziła żądza pozyskania owoców ofiary. Słusznie kapłan, niepokojny ułomnościami, własnemi i ludu, waha się zbliżyć do ołtarza, u którego stopni odmawia na przemian z ministrantem Ps. 42. wyrażający uczucia bojaźni i ufności razem. Psalm ten budzi w nas: 1. obawę, iżbyśmy nie należeli do zepsutego, odrzuconego świata, który nam przeszkadza zbliżyć się do Boga; 2. budzi tęsknotę i żądzę poznania tego wszystkiego, co nas usposobić może do ofiary, mającéj nas uświęcić; 3. budzi ufność, że nas Bóg dobrotliwie przyjmie przez ofiarę, którą Mu składać zamierzamy.

Jeżeli zważymy świętość Najwyższego naszego kapłana, Chrystusa, którego miejsce zastępujemy i świętość ofiary, którą składać mamy, podnosimy serce do Boga, wzywamy sprawiedliwość przeciw sobie samym, przeciw naszym namiętnościom, przeciw człowiekowi grzéchu, który w głębi serca naszego mieszka; prosimy o zniszczenie ciała grzéchu człowieka starego.

Znaczenie więc Ps. 42. tu jest jak by prośby: „Obym nie został pohańbiony z tymi, którzy nie żyją według ewangelii a ponieważ, Panie! sprawa moja nie jest inna od sprawy Twojéj, więc osądź mnie, rozeznaj sprawę moję od narodu nie świętego. Wyrwij mnie z spółeczeństwa niesprawiedliwych i zdradliwych ludzi, którzy moją duszę zgubić mogą; uwolnij mnie od tego cielesnego człowieka, który we mnie podsyca pożądliwość, który mnie do złego prowadzi i swemi mamidłami łudzi. Jezus Chrystus i Jego Duch, Jego pokora i Jego miłość niech jedynie we mnie żyją, działają i panują, abym całkiem został odnowiony, duchownie odmłodzony, i Jego ofiarę godnie mógł sprawować. Dusza, widząc się wystawioną na nagabywania napaści nieprzyjaciół swoich, zwraca się do Boga, który jest całą siłą i jedyną pomocą, a ponieważ w Nim całą swoją ufność pokłada, z dziecięcą poufałością i śmiałością doń się odzywa jakby mówiła: O jakżeby mnie mógł wydać czartu, światu i moim namiętnościom! Czemu smutno chodzę, czemu mnie trapi nieprzyjaciel, gdy mój wspomożyciel, tak bliski, tak potężny, tak dobry?

Wléj, Panie! we mnie poznanie, które Jezus Chrystus na ziemię przyniósł i które mi pozwoli oglądać Jego samego. Światło żywéj wiary prowadzi mnie “na twoją świętą górę i do twoich przybytków“ t. j. do Twego. Świętego kościoła, do miasta Boga żywego, Jeruzalem niebieskiego. Gdy tedy wierny wié, że przez Jezusa Chrystusa bywa odmłodzony i prawdziwego dostępuje wesela, niema ziemskiego ołtarza na oku, gdy powiada:

„wnijdę do ołtarza Bożego“ lecz podnosi się do górnego ołtarza, do obecności Boskiego Majestatu aż do źródła swego uświęcenia, do Słowa przedwiecznego, które jest prawdziwym i jedynym ołtarzem, który nosi i uświęca człowieczeństwo Chrystusa, przeznaczone na ofiarę i który na łonie Ojca prawdziwym jest namiotem, ręką ludzką nie zdziałanym.

Daléj wynurza kapłan nadzieję, że go Bóg od Swego ołtarza nie oddali i dozwoli mu Syna swego ofiarować, rozbudza zatem w sobie radość, że tak wielkiego dobra dostąpi: Confitebor tibi... Ta radość, ta otucha, którą wzbudza w nim ofiara Jezusa Chrystusa, ożywia i pokrzepia go przeciw smutkowi i bojaźni, którą mu sprawuje widok swéj niegodności, i świętość, którą ma sprawować, bo cóż może chrześcijanina zasmucać, który się do Boga zbliża? — Kapłan więc błaga tu Boga, aby nie zwracał uwagi na jego winy, ale pamiętał tylko, że jest z jego narodu świętego i że pragnie być odłączonym od kłamstwa i nieprawości, aby zesłał nań Ducha prawdy i wiary, który może go zaprowadzić na górę zbawienia. — Psalm zakończa się Doxologią: (chwałopiewem) *Gloria Patri &c.* z pochyleniem głowy na znak czci Boga trójjedynemu, po którym powtarza się Antyfona: *Introibo*... którą kapłan wymawiając z powodu swéj grzechowéj ułomności bojaźń w sobie uczuwa, jakoby rzekł: jak to, ja niegodny mam przystąpić do ołtarza Bożego! a ministrant w imieniu ludu dodaje otuchy, gdyby mówiąc: Bóg miłosierdzia tu cię powołuje, raz jeszcze powtarzamy, jest to Bóg dobry, który cię rozgrzésza, oczyszcza, duchownie odmładza, sumienie zaspokaja i serce rozwesela. — Przyzwalając kapłan mówi, żegnając się: „Pomoc nasza w imieniu Pana“ — Ministrant stwierdza ufność, wskazując na Jego wszechmoc. „który stworzył niebo i ziemię“ Wtedy kapłan głęboko się korząc i bijąc się w piersi czyni wyznanie swéj winy.

Już Rabbi Majmodines dowodzi, że powszechna spowiédź, to jest: wyznanie swéj grzéchowości wszystkie poprzedzała ofiary w starym zakonie. Przeniosła się to i do nowego jak o tém wszystkie dawne liturgie zaświadczają. Słusznie się to wywodzi z apostolskiego zaprowadzenia; bo Jakób już Ap. (V 16) pisze: „Spowiadajcież się jedni drugim grzéchów waszych i módlcie się jedni za drugimi, abyście byli zbawieni“

W rzymskiéj liturgii kapłan i wierni na przemian łączą się w pokorném uznaniu swéj grzéchowości wyznawając ją przed Bogiem wszechmocnym, przed trymfującym i wojującym kościołem, przed Królową nieba, Aniołami i Świętymi st. i now. zak., którzy na jednym ołtarzu Panu ofiarę chwały składają. Dzisiejsza forma *ustaloną* została przez Piusa V, lubo i piérwéj w równy lub podobny sposób była używana. Jakkolwiek było wielką starannością kapłana uświęcić siebie, zanim przystąpił do ółtarza, przecież jako kapłan z ludzi wzięty, a więc jak świadczy Paweł św. (do żyd. VII. 28.) mający w sobie niedołężność uczuwa to grzéchów brzemię, które go przygniata; prosi zatem wprzód za siebie samego, nim za lud prosić będzie, oskarza siebie samego jako wielkiego grzésznika przed Bogiem, — przed Królową nieba i świętymi oraz i przed wiernymi, aby prosili zań Boga o udarowanie go odpuszczeniem grzéchów. On chce mieć wszystkich obecnych świadkami, że niczego nie zaniedbał, by tę łaskę odzyskać. Dla tego odzywa się mocno schylony: *Confiteor Deo omnipotenti*, który jedynie grzéchy odpuścić może; *beatae Mariae semper Virgini*, która jest naszą obronicielką i ucieczką pokutujących grzészników; *beato Michaeli Archangelo*, który jest obrońcą ludu Bożego i który dusze przed sąd zaprowadza; *beato Joanni Baptistae*, który zachęcając do pokuty wskazał Tego, który ma sam moc odpuszczenia grzéchów; *beatis Apostolis Petro et Paulo* z których pierwszy jest głową kościoła, któremu Jezus Chrystus dał klucze królestwa niebieskiego — a drugi zaś jest naczyniem wybraném“ (Dz. apost. IX, 15) dla nawrócenia pogan; *& omnibus Sanctis*, bo oni: 1) miłością pałają ku Bogu, a zatém, kto Boga obraża, to i ich obraża, nadto grzésznik gardzi niejako

ich społeczeństwem, wyłączając się niewdzięcznie przez grzech z niego, powinien zatém przed nimi także wyznać swoją winę, zwłaszcza, gdy w przypowieści o marnotrawnym synie Zbawiciel w usta grzésznika te słowa wkłada: „Zgrzészyłem przeciw niebu i przed Tobą“ a niebo stanowią Święci. 2) Ponieważ święci we wszystkiém udział mają, co się nas dotyczy, i ponieważ się w niebie cieszą, gdy się grzésznik nawraca; 3) ponieważ Bóg częstokroć na prośby Świętych grzéchy przebacza i tak n. p. o Abrahamie pod względem Abimelecha czytamy: „on się za ciebie będzie modlił, a ty będziesz żył“ Gen. XX, 7. także o przyjacielach Joba czytamy: „Idźcie do mego sługi Joba, a on się będzie za wami modlił“ XLII, 8. *et vobis fratres* według wzoru pierwszych chrześcijan, którzy się w obec swych braci z grzéchów swych oskarżali, aby za ich modlitwą pomoc otrzymali. (Jak. V, 16.) *quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere*, nie wchodząc w szczegóły, bo to nie jest sakramentalna spowiédź i z bojaźni, aby kogoś z obecnych nie zgorszyć; *mea culpa* nie uniewinniając się, owszem przyznając się do winy, jako prawdziwie pokutujący; *mea maxima culpa*, bo mnie oświécenie mego sumienia, poznanie, czerpane z rozumu i wiary, święte natchnienia, otrzymane z nieba powinny były od grzéchu powstrzymać; *ideo precor*, bom bardzo zgrzészył i nie mam nic na uniewinnienie swoje, a więc potężnych potrzebuję orędowników.. *et vos fratres*.. wy wszyscy połączcie się za mną w modlitwie, aby mi Bóg raczył udzielić potrzebnego przebaczenia, nim się zbliżę do strasżliwych tajemnic.

Uwzględniając prośby kapłana o modlitwę kościoła, odpowiada mu przez ministranta lud: *Misereatur* tui etc. Wraz z ludem wstawiając się oraz i Święci Pańscy do Boga za kapłanem do ołtarza wstępującym, gdyż i przed nimi winy swoje wyznawał. Kapłan zostaje *jeszcze*, póki Minist. modli się za niego, nachylony, by sobie przez upokorzenie przyswoić owoce téj modlitwy, i odpowiada z wzruszoném sercem i z ufnością podniósłszy się: Amen.

Jako kapłan, tak i lud czyni wyznanie grzéchów a duchowny ojciec modli się za swe dzieci; widzimy tu ścisły stósunek między kapłanem a jego owieczkami. Lecz tu niech zważy kapłan, że on jako grzésznik stoi w obec nieba; on, przez którego pośrednictwo ludzie mają być rozgrzeszeni. Ta myśl powinna go napełniać pokorą — a litością ku grzésznikom.

„Misereatur“ wyraża ujemną (dimissis peccatis) i dodatną (perducat nos ad vitam aeternam) stronę odkupienia, które się nam przez ofiarę ma dostać.

Daléj prosi kapłan w swojém i ludu imieniu o stopniowe przyswojenie sobie odkupienia, jako to: o przewłokę, czas do pokuty.. *indulgentiam*, o wewnętrzne wyzwolenie się z grzéchu, *absolutionem* i o rzeczywiste przebaczenie grzéchów, *remissionem*. To zaś jest jedynie aktem wszechmocności i miłosierdzia Bożego.. *omnipotens et misericors Dominus*— i wypływem ofiary, dla tego też przy piérwszych słowach żegna się kapłan i lud. Przy wymawianiu *nostrorum* składa kapłan ręce na znak, że się za wszystkich modli a przy *tribuat* podnosi je złożone cokolwiek — na znak, że pragnie wysłuchania.

Następują strzeliste westchnienia w wiérszach: *Deus tu conversus* &c. jako wzajemne modlitwy kapłana i ludu (ministr.) jako tkliwe obcowanie miłości świętéj, wspólne korzenie się przed Bogiem, które się zakończają błaganiem Boga, aby pozwolił dojść wołaniom ich serc do tronu Swego. *D. c. n.*

Josephus Alojsius,
Episcopus Tarnoviensis.

E Consistorio Episcopali,
Tarnoviae die 23. Dec. 1862.
JOANNES FIGWER, Cancellarius prov.

Tarnów i Jasło. Drukiem A. Rusinowskiego, 1862.